

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายสุเมธ รอยกุลเจริญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๖๘

เรื่องพิจารณาที่ ๓๘/๒๕๖๗

วันที่ ๒๖ เดือน มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๖๘

ระหว่าง { คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ร้อง
นายสมชาย เล่งหลัก สมาชิกวุฒิสภา ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้อง สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๕) หรือไม่ นับแต่เมื่อใด

ความเห็น

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวด ๗ รัฐสภา ส่วนที่ ๓ วุฒิสภา เป็นบทบัญญัติว่าด้วยองค์ประกอบ คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม วาระการดำรงตำแหน่ง และการสิ้นสุดสมาชิกภาพ โดยมุ่งหมายให้วุฒิสภาเป็นองค์กรที่มีความหลากหลายจากอาชีพและประสบการณ์ในการทำงานเพื่อประสานความคิดเห็นจากบุคคลหลายกลุ่ม เพื่อให้การตรากฎหมายได้รับการพิจารณาจากแง่มุมต่าง ๆ อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการเปลี่ยนแปลงที่มาของสมาชิกวุฒิสภา โดยสมาชิกวุฒิสภามีได้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงดังเช่นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และมีได้ใช้การสรรหาจากคณะกรรมการสรรหาดังเช่นที่ผ่านมา เนื่องจากมีความมุ่งหวังให้สมาชิกวุฒิสภาไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของนักการเมืองหรือพรรคการเมือง และมุ่งหวังให้ประชาชนที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ที่แตกต่างหลากหลายในทุกภาคส่วนและทุกสาขาอาชีพซึ่งประสงค์จะเข้ามาทำหน้าที่มีสิทธิสมัครรับเลือกได้ โดยให้แต่ละสาขาอาชีพเลือกกันเอง เพื่อให้สมาชิกวุฒิสภามีความเป็นกลาง ปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน รัฐธรรมนูญจึงได้กำหนดคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้าม

ของสมาชิกวุฒิสภาไว้ โดยให้นำบทบัญญัติว่าด้วยคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาส่วนใหญ่มาใช้ร่วมกัน ซึ่งคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเป็นคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของสมาชิกวุฒิสภาด้วย โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ บัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง เมื่อ ... (๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๘ ...” และมาตรา ๑๐๘ บัญญัติว่า “สมาชิกวุฒิสภาต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ ... ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๙๘ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) ...” และมาตรา ๙๘ บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ... (๕) อยู่ระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ...” บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) เป็นบทบัญญัติว่าด้วยเหตุที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง หากขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๘ โดยมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) ได้บัญญัติให้บุคคลที่ถูกต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๙๘ (๕) กล่าวคือ เป็นบุคคลที่อยู่ระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นลักษณะต้องห้ามในการดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วย

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๕) มีเจตนารมณ์ในการกำหนดลักษณะต้องห้ามของสมาชิกวุฒิสภา เพื่อให้ผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งดังกล่าวต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสมเพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ฝักใฝ่หรือยอมตนอยู่ภายใต้อาณัติของพรรคการเมืองใด ๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม โดยปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์ นอกจากนี้รัฐธรรมนูญยังมีความมุ่งหมายให้บุคคลที่ได้รับการเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาแล้วกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด อันเป็นเหตุให้ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามในการดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา หากสมาชิกวุฒิสภากระทำการอันเป็นเหตุให้ตนขาดคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้แล้วรัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง เพื่อให้ได้บุคคลที่มีคุณสมบัติครบถ้วนปราศจากเหตุมลทินมัวหมองในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม และไม่ทำให้เกิดความเสื่อมเสียแก่เกียรติและศักดิ์ศรีของวุฒิสภา ซึ่งลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๕) อาจเกิดขึ้นจากกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของบุคคลไว้เป็นการชั่วคราว หรือกรณีศาลมีคำพิพากษาเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง อันเป็นมาตรการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจำกัดสิทธิของบุคคล

ที่ทำให้การเลือกตั้งหรือการเลือกผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม การที่สมาชิกวุฒิสภาผู้ใดกระทำความผิดจนศาลมีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งอันต้องด้วยลักษณะต้องห้ามของสมาชิกวุฒิสภาตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ สมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นไม่อาจอยู่ในฐานะที่จะไว้วางใจในความสุจริตได้และไม่สมควรให้เข้ามามีอำนาจในทางการเมือง

ข้อเท็จจริงตามคำร้องปรากฏว่า วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๗ มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๗ และผู้ถูกร้องสมัครเพื่อเข้ารับเลือก ต่อมาผู้ร้องมีประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง ลงวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๗ เรื่อง ผลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา โดยผู้ถูกร้องเป็นผู้ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา ภายหลังประกาศผลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ผู้ร้องมีมติและคำวินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องต้องคำพิพากษาศาลฎีกาในคดีหมายเลขดำที่ ลต สส ๔/๒๕๖๗ คดีหมายเลขแดงที่ ลต สส ๓๓๘/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๗ ว่า ผู้ถูกร้องเป็นผู้ก่อ สนับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจ ให้บุคคลอื่นจัดเตรียมเพื่อจะให้ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใด อันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้แก่ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๑๓๘ วรรคหนึ่ง ให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องเป็นเวลา ๑๐ ปี นับแต่วันที่มีคำพิพากษา ส่งผลให้ผู้ถูกร้องเข้าข่ายมีลักษณะต้องห้ามเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) เนื่องจากเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เพราะอยู่ระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๙๘ (๕) อันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๑๑ (๔)

คดีมีประเด็นที่จำต้องวินิจฉัยว่า การกระทำของผู้ถูกร้องถือเป็นลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ อันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๕) หรือไม่

มีข้อพิจารณาตามข้อโต้แย้งประการแรกของผู้ถูกร้องว่า คำพิพากษาศาลฎีกาที่เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องเป็นเวลา ๑๐ ปี นับแต่วันที่มีคำพิพากษา พิจารณาคดีโดยไม่ใช้ระบบไต่สวน แต่ใช้ระบบกล่าวหา ทำให้การรับฟังข้อเท็จจริงคลาดเคลื่อน ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๖ วรรคเจ็ด นั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๖ บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในกรณีที่พบว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกหรือในกรณีที่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาแล้ว

เป็นผู้กระทำการทุจริตในการเลือกตั้งหรือการเลือก หรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่น โดยบัญญัติ
ในวรรคเจ็ดว่า การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาให้เป็นไปตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา
ซึ่งต้องกำหนดให้ใช้ระบบไต่สวนและให้ดำเนินการโดยรวดเร็ว เมื่อพิจารณาระเบียบของที่ประชุมใหญ่
ศาลฎีกากว่าด้วยการพิจารณาและวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และการเพิกถอนสิทธิสมัครรับ
เลือกตั้งหรือสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๓ กำหนดว่า
“ในระเบียบนี้ ... “การไต่สวน” หมายความว่า การตรวจพยานหลักฐาน การนั่งพิจารณา การสืบพยาน
หรือกระบวนการพิจารณาใด ๆ ของศาลเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน” ข้อ ๔๔ กำหนดว่า
“ในการพิจารณาคดีของศาลให้นำสำนวนการสืบสวนหรือไต่สวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหลัก
ในการพิจารณา และเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้ศาลมีอำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงและ
พยานหลักฐานเพิ่มเติมได้” ข้อ ๔๕ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “คู่ความทั้งสองฝ่ายอาจอ้างตนเอง บุคคล
หรือพยานหลักฐานอื่นเป็นพยานได้ตามที่ศาลเห็นสมควร และมีสิทธิขอตรวจพยานหลักฐานและคัดสำเนา
พยานหลักฐานของตนเองหรือของคู่ความอีกฝ่ายได้” ข้อ ๔๖ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “ในวันตรวจ
พยานหลักฐาน ให้คู่ความส่งพยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นต่อศาลเพื่อให้อีกฝ่ายตรวจสอบ
เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นเนื่องจากสภาพและความจำเป็นแห่งพยานหลักฐานนั้น หลังจากนั้น
ให้คู่ความแถลงแนวทางการเสนอพยานหลักฐานต่อศาล และให้ศาลสอบถามคู่ความถึงความเกี่ยวข้อง
กับประเด็นและความจำเป็นที่ต้องสืบพยานหลักฐานที่อ้างถึง ตลอดจนการยอมรับพยานหลักฐาน
ของอีกฝ่ายหนึ่ง” และข้อ ๕๕ กำหนดว่า “ในกรณีที่ศาลเห็นว่า คดีใดมีพยานหลักฐานเพียงพอ
ที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ ศาลจะงดการไต่สวนก็ได้” เห็นว่า การพิจารณาคดีและวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับ
การเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสิทธิเลือกตั้ง ให้ศาลพิจารณาจากสำนวนการสืบสวนหรือไต่สวน
ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหลัก และเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลยังมีอำนาจไต่สวน
ข้อเท็จจริงและรับฟังพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ รวมทั้งในการต่อสู้คดีหากคู่ความประสงค์จะอ้างตนเอง
บุคคล หรือพยานหลักฐานอื่นเป็นพยานก็ย่อมทำได้ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน
ในการพิจารณาคดีของศาลฎีกาปรากฏว่า ในชั้นไต่สวนคู่ความแถลงรับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพยานหลักฐาน
ของกลาง ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้คู่ความทั้งสองฝ่ายต่อสู้คดีกันอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม ทั้งนี้
หากศาลเห็นว่าคดีใดมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ ศาลจะงดการไต่สวนก็ได้ เห็นได้ว่า
ศาลฎีกาใช้กระบวนการพิจารณาระบบไต่สวน มิใช่ใช้ระบบกล่าวหาตามที่ผู้ถูกร้องกล่าวอ้าง ศาลฎีกา
จึงสามารถรับฟังพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ผู้ร้องนำสืบมาได้ ประกอบกับหากผู้ถูกร้องประสงค์ที่จะโต้แย้ง
กระบวนการพิจารณาก็ชอบที่จะใช้สิทธิโต้แย้งในระหว่างการพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกา เมื่อศาลฎีกา

มีคำพิพากษาในคดีของผู้ถูกร้องอันถึงที่สุดแล้ว คำพิพากษาของศาลฎีกาย่อมมีผลผูกพันผู้ถูกร้อง ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องฟังไม่ขึ้น

สำหรับข้อโต้แย้งประการที่สองของผู้ถูกร้องว่า ผู้ร้องไม่มีอำนาจส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสี่ เนื่องจากผู้ร้องจะต้องดำเนินการตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยการพิจารณาและวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับสิทธิสมัครรับเลือก การดำเนินการเกี่ยวกับการเลือก และการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสิทธิเลือกตั้งในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๑ (๓) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) หรือ (๑๒) หรือมาตรา ๑๑๑ (๓) (๔) (๕) หรือ (๗) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้อง ส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่” และวรรคสี่ บัญญัติว่า “ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งมีเหตุสิ้นสุดลงตามวรรคหนึ่ง ให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามวรรคหนึ่งได้ด้วย” เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ร้องมีมติในการประชุม ครั้งที่ ๗๕/๒๕๖๗ วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๗ และตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วได้ความว่า ศาลฎีกามีคำพิพากษาศาลฎีกาในคดีหมายเลขดำที่ ลต สส ๔/๒๕๖๗ คดีหมายเลขแดงที่ ลต สส ๓๓๘/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๗ ให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องเป็นเวลา ๑๐ ปี นับแต่วันที่คำพิพากษา ผู้ถูกร้องจึงเป็นบุคคลที่อยู่ระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง อันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๕) จึงเป็นกรณีที่ผู้ร้องเห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง เมื่อผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ การยื่นคำร้องของผู้ร้องจึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสี่ ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องฟังไม่ขึ้น

ส่วนข้อโต้แย้งประการที่สามของผู้ถูกร้องที่ว่า กรณีของผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๕) มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๑๑๑ (๔) เนื่องจากขณะที่ผู้ถูกร้องสมัครเข้ารับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา และได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภานั้น ผู้ถูกร้องไม่ได้เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๕) ซึ่งมาตราดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ใช้

บังคับกับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้เป็นการเฉพาะ ไม่ได้บัญญัติห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา และในเวลาดังกล่าวผู้ถูกร้องไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่อย่างใด เห็นว่า รัฐธรรมนูญมุ่งหมายให้สมาชิกวุฒิสภามีหน้าที่และอำนาจที่สำคัญในการพิจารณาและกลั่นกรองกฎหมาย การควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร การให้ความเห็นชอบบุคคลที่จะมาดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าหน้าที่และอำนาจของผู้ที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่บังคับใช้กับสมาชิกวุฒิสภา จึงได้กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาไว้เหมือนกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ บัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง เมื่อ ... (๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๘ ...” โดยมาตรา ๑๐๘ บัญญัติว่า “สมาชิกวุฒิสภาต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ ... ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๙๘ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) ...” และมาตรา ๙๘ บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ... (๕) อยู่ระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ...” อันเป็นการบัญญัติให้นำลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๙๘ (๕) มาใช้บังคับกับสมาชิกวุฒิสภา ดังนั้น ลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๕) จึงต้องนำมาใช้บังคับกับกรณีผู้ถูกร้องซึ่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาด้วย ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องฟังไม่ขึ้น

เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกวุฒิสภาตั้งแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือก คือ วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๗ ต่อมาวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๗ ศาลฎีกามีคำพิพากษาให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องเป็นเวลา ๑๐ ปี นับแต่วันที่ที่มีคำพิพากษามหาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องจึงสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๕)

ประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไปมีว่า เมื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๕) แล้ว สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงนับแต่เมื่อใด

เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อได้รับเรื่องไว้พิจารณา หากปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าสมาชิกผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร้อง ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้สมาชิกผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย ... ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพ

ของสมาชิกผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่กระทบต่อกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง” บทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติว่าด้วยการพ้นจากตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภาที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้หยุดปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งมีได้ให้อำนาจแก่ศาลรัฐธรรมนูญที่จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจึงต้องสั่งให้ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้น สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องจึงสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง นับแต่วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗ เป็นต้นไป

เมื่อสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงทำให้มีตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกว่างลง ประธานวุฒิสภาต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาเลื่อนบุคคลในบัญชีสำรองของกลุ่มนั้นขึ้นมาดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาแทนตามลำดับตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๕ โดยให้ถือว่าวันที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงคือ วันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยให้แก่คู่กรณีฟังโดยชอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลในวันอ่าน คือ วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๘

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๕) นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ คือ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗ และให้ถือว่าวันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยให้แก่คู่กรณีฟังตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้คำวินิจฉัยของศาลมีผลในวันอ่าน คือ วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๘ เป็นวันที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกว่างลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ วรรคสอง

(นายสุเมธ รอยกุลเจริญ)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ